

МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ – ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

В.І. Староста

Україна, м.Ужгород, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Методи контролю і самоконтролю – обов'язкові складові елементи процесу навчання, які надають йому логічної, змістової, організаційної і методичної завершеності і, таким чином, сприяють:

- отримати реальне і достатньо цілісне бачення всього процесу навчання, оскільки є наслідком спільної діяльності педагога та учнів/студентів;
- виявити рівень навчальних досягнень учнів/студентів, а також їх типові помилки, прогалини у здобутих знаннях та сформованих уміннях;
- з'ясувати методичні досягнення та недоліки у роботі педагога, визначити шляхи подолання останніх внесенням необхідних коректив до процесу навчання тощо.

Аналіз досліджень свідчить, що різні аспекти проблеми контролю результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів/студентів розкриваються у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених (В. Аванесов, А. Алексюк, Б. Ананьєв, Ю. Бабанський, В. Буряк, І. Лернер, В. Онищук, П. Підкасистий, Н. Тализіна, Г. Щукіна, М. Ярмаченко та ін.).

О. Чаркіна у [2] визначає умови успішної реалізації системи контролю у вищих навчальних закладах: розгляд педагогічного контролю як органічної частини навчального процесу; адекватність вибраного методу та засобу контролю, місця діагностичної процедури в структурі навчальної діяльності певній меті та завданням контролю на даному етапі навчання; розробка дидактично й нормативно обґрунтованих форм, змісту та структури завдань системи педагогічного тестування як засобу контролю; побудова взаємин учасників освітнього процесу на суб'єкт-суб'єктній основі; взаємозумовленість і взаємодія інформаційно-констатувального, діагностико-навчального і рефлексивного компонентів системи тестового контролю; урахування загальнодидактичних і частковометодичних принципів в організації функціонування цієї системи контролю.

Одна із функцій контролю стимулювальна, оскільки добре вмотивоване і справедливе оцінювання успішності учнів/студентів є важливим стимулом у навчальній діяльності, який переростає в стійкий мотив обов'язку і відповідальності. Таким чином,

важливого значення набуває контроль як засіб мотивації навчально-пізнавальної діяльності молоді. Зокрема, ще Я. Коменський закликав педагогів розумно і зважено користуватися своїм правом на оцінку. К. Ушинський піддавав критиці існуючі форми контролю, які пригнічували розумову діяльність учнів. Вплив оцінки на мотивацію та навчальну активність школярів описується у працях В. Сухомлинського, Ш. Амонашвілі та ін.

Мета даного повідомлення – порівняння ефективності деяких методів та форм контролю навчальних досягнень як засобу мотивації навчання студентів – майбутніх учителів.

Поняття «контроль» (франц. *controle*) має декілька значень. У дидактиці поняття «контроль» супроводжують ряд супутніх термінів, а саме: «діагностика», «перевірка», «оцінювання», «облік/оцінка». У [1, с.156-157] контроль визначається як виявлення, вимір і оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається. Контроль містить у собі перевірку, оцінювання (як процес) і оцінку (як результат) перевірки.

Оцінювання – це об'єктивне вимірювання результатів діяльності студентів, для забезпечення чого воно має бути критеріальним, цілеспрямованим, систематичним, з'ясовувати, на скільки успішно (глибоко, повно, самостійно) студенти оволоділи навчальним матеріалом, яка якість результатів їхньої навчально-пізнавальної діяльності [1, с.157].

Облік (оцінка) – передбачає фіксацію результатів вимірювання результатів за допомогою балів, оцінок, рейтингу, які, відображаючи рівень навчальних досягнень студента, є дидактичним засобом розвитку пізнавальних сил, до певної міри характеризують самого студента: його здібності, підготовленість, загальний розвиток, ставлення до праці [1, с.157].

З нашого погляду, особливо важливо значення набувають методи контролю у навчанні під час підготовки майбутніх учителів, оскільки у даному випадку вони виступають не тільки як засіб, але й мета навчання. Майбутній учитель має досконало знати перелік, класифікаційні ознаки, сутність, умови застосування і володіти різними методами, формами та засобами контролю результатів навчання, аби залежно від різних чинників обирати найбільш ефективні підходи у процесі навчально-виховної діяльності для всебічного та гармонійного розвитку особистості учня та вдосконалення особистої педагогічної майстерності.

Для дослідження ефективності методів та форм контролю щодо сприяння мотивації під час підготовки вчителя початкових класів (спеціальність «Початкова освіта») нами було проведено анонімне анкетування випускників Мукачівського державного університету (5 курс) та Мукачівського педагогічного коледжу (4 курс). Загальний обсяг вибірки – 90 осіб; результати представлено на рис. 1.

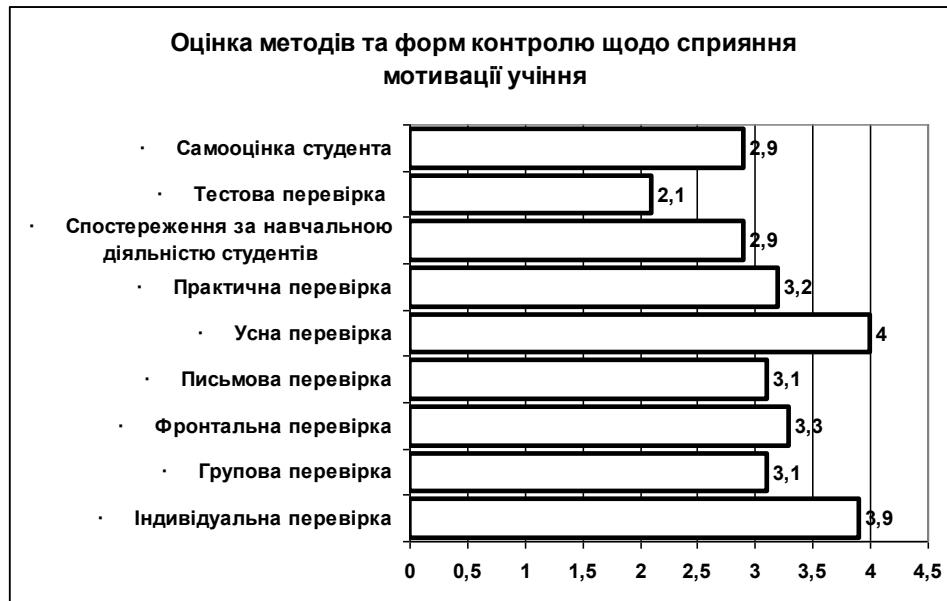


Рис. 1. Результати відповіді студентів на запитання анкети: «Оцініть методи та форми контролю щодо сприяння мотивації Вашого учіння (5 – завжди сприяють; 4 – часто; 3 – іноді; тобто ні часто, ні рідко; 2 – рідко; 1 – ніколи)».

Дослідження показує, що найбільша мотивація виникає внаслідок застосування усної та індивідуальної перевірки, найменша – під час проведення тестування. Основна частина респондентів оцінює більшість використовуваних методів та форм контролю на середньому рівні щодо сприяння мотивації учіння студентів. З нашого погляду, це засвідчує про необхідність покращення стимуляційної (мотиваційної) складової використовуваних методів. Як наслідок, такий підхід сприятиме суттєвому покращенню підготовки студентів до їх майбутньої педагогічної діяльності, оскільки вони також більше звертатимуть увагу на мотивацію учіння, що набуває особливої значущості для організації процесу навчання з їхніми майбутніми учнями (молодший шкільний вік).

Література:

1. Педагогіка вищої школи: підручник / В.П.Андрущенко, І.Д.Бех, І.С.Волощук, О.В.Глузман, Н.В.Гузій, Н.М. Дем'яненко, Н.О. Дівінська, М.Б.Євтух, С.А.Калашнікова, О.А.Комар; Ін-т вищ. освіти АПН України. – К.: Пед. думка, 2009. – 256 с.

2. Чаркіна О.А. Педагогічне тестування як засіб контролю за навчальним процесом у педагогічних університетах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.09 («Теорія навчання») [Електронний ресурс] / Олена Анатоліївна Чаркіна; Криворізький держ. педагогічний ун-т. – Кривий Ріг, 2009. – 20 с. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2009/09soappu.zip> – Заголовок з екрану.

Надійшло до редакції 15.03.2013 року.